

BATILI BİR KADIN YAZARIN KALEMİNDEN OSMANLI SARAYINDA ANLATILAN ÜÇ MASAL¹

Osman COŞKUN*
Mehmet GÜNÜŞEN**

Özet

Türk kültürü ve Osmanlı saray hayatı batılı yazar, düşünür, entelektüel ve siyasetçilerinin her zaman ilgisini çekmiştir. Bu alanda farklı amaçlara yönelik, çok çeşitli konularda kaleme alınmış eserler mevcuttur. Fransız kadın yazar Marianne-Agnès Pillement de Falques 18. Yüzyıl ortalarında Osmanlı sarayında genç kızların eğitiminde kullanıldığı belirtilen üç masalı “Contes du Serrail, Traduits du Turc” (Türkçe’den Tercüme Edilmiş Saray Masalları) başlığıyla Fransa’da yayınlamıştır. Bu eserde Küçük ile Lanetli Dev (*Cutchuc ou le géant puni*), Dürbulur İle İyi Kalpli Aslan (*Durboulour ou la bonne lionne*), Fazlullah ve Ebu Hasan’ın Hikâyesi (*Histoire de Fazlillah, D’Ebu-Hassen*) adlı üç masal anlatılmaktadır. Bu çalışmada yukarıda ifade edilen üç masalın Fransızcaya çevirisi ele alınmıştır. Masalların hangi eserden çevrildiği tespit edilememiştir. Eserin sözlü anlatıları kaleme alarak oluşturulmuş olabileceği de kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle eserin orijinaleri ile karşılaştırma yapma imkânı bulunmamaktadır. Eserin tarafımızdan Türkçeye yeniden yapılan çevirisi özet şeklinde sunulmuştur. Bu bağlamda “Çeviri bir eserin aslına çevirisi gerekir mi?” sorusuna cevap aranacaktır. Uygulanan çeviri stratejileri örneklerle ele alınmıştır. Özellikle günümüz Fransızcasından farklı harf, kelime ve ifadelerin çözümlenmesinde karşılaşılan güçlüklerle değinilmiş, sorunların çeviri bağlamında çözümlenmesi konusunda nasıl bir yol izlendiğine dair örnekler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: masal, çeviri, kültür, Marianne-Agnès Pillement de Falques

1 Bu Çalışma “Yükseköğretimde Eğitim Araştırmaları ve Uygulamaları Kongresinde(YEAUK 2017)” sunulan “Saray Masalları” başlıklı özet bildirinin genişletilmiş halidir.

* Yrd. Doç. Dr. Marmara Üniversitesi, ocoskun77@gmail.com

** Mütercim-Tercüman, mehmetgunusen@yahoo.com

**ATHREE STORIES TOLD IN THE OTTOMAN PALACE
FROM THE PEN OF A WESTERN WOMAN WRITER**

Abstract

Turkish culture and Ottoman palace life was always a subject of interest for Western thinkers, intellectuals and politicians. In this field, it is possible to find works with various goals and in different subjects. French writer Marianne-AgnèsPillement de Falques published her “Contes du Serrail, Traduits du Turc” (Palace Tales, Translated from Turkish) in 18th century in which she claimed that it was used for the education of young girls in the Ottoman court. In this work, three tales are included; Kucuk and the Cursed Giant (*Cutchuc ou le géantpuni*), Durboulur and the Good Hearted Lioness (*Durboulour ou la bonne lionne*) and Story of Fazlullah and Ebu Hassan (*Histoire de Fazlillah, D'EbuH-Hassen*). In this study, French translations of these three tales was the subject. The original sources of the tales remains uncovered. It is also strongly possible that they were turned into writing from oral sources. So, no possibility for comparison with original texts exists. Our translation of the work to Turkish is presented as an abstract. In this context, the question to be answered is; “Is it viable to re-translate a translated work?” Applied translation strategies are presented with examples. Especially, the method of analysis of letters, words and expression which differ from modern French is shown in a detailed manner.

Keywords: tale, translation, culture, Marianne-AgnèsPillement de Falques

Araştırma problemi: Türk kültürü ve Osmanlı saray hayatı batılı yazar, düşünür, entelektüel ve siyasetçilerinin her zaman ilgisini çekmiştir. Bu alanda farklı amaçlara yönelik, çok çeşitli konularda kaleme alınmış eserler mevcuttur. Fransız kadın yazar Marianne-Agnès Pillement de Falques 18. Yüzyıl ortalarında Osmanlı sarayında genç kızların eğitiminde kullanıldığı belirtilen üç masalı “Contes du Serrail, Traduits du Turc” (Türkçeden Tercüme Edilmiş Saray Masalları) başlığıyla Fransa’da yayınlamıştır. Bu eserde geçen masalların günümüz okurlarına yeniden kazandırılması gerekir. Çeviri bir eserin tekrar orijinal diline çevirisi genelde akademik eleştiriler çerçevesinde yapılır. Ancak eserin orijinal dilindeki kaynak bulunamadığı durumlarda farklı amaçlar doğrultusunda tekrar orijinal dile çeviri çalışması yapılabilir. Bu amaçla yazar tarafından Fransızcaya çevrilen masallar tarafımızdan tekrar Türkçeye çevrilmiştir. Bu çevirilerin özeti araştırma çerçevesinde sunulmalıdır. Böylelikle bu masalların içeriği ile ilgili genel çerçevede öz bilgi sahibi olunabilir. Çeviri süreci bakımından karşılaşılan güçlükler ele alınmalıdır. Eski metinler ile güncel metinler arasındaki dil kullanım farklılıkları çeşitli güçlükleri beraberinde getirir. Bu bağlamda çeviride karşılaşılan sorunlara da değinilecektir.

Metodu: Bu çalışmada yukarıda ifade edilen üç masalın Fransızcaya çevirisi incelenecektir. Masalların hangi eserden çevrildiği tespit edilememiştir. Eserin sözlü anlatıları kaleme alarak oluşturulmuş olabileceği de kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle eserin orijinalleri ile karşılaştırma yapma imkânı bulunmamaktadır. Eserin tarafımızdan Türkçeye yeniden yapılan çevirisi üzerinden bir çalışma yürütülecektir. Masalların çevirileri özetlenerek verilecektir. Özellikle günümüz Fransızcasından farklı harf, kelime ve ifadelerin çözümlenmesinde karşılaşılan güçlüklerle değinilecektir. Bu tür sorunların çeviri bağlamında çözümlenmesi konusunda nasıl bir yol izlendiğine dair örnekler verilecektir.

Veri analizi: Nitel araştırma yönteminin betimsel analiz ekseninde veriler değerlendirilecektir. Elde edilen bulgular kendi ortamı içinde aşağıda belirtilen temalara göre özetlenip ve yorumlanacaktır.

- Çeviri bir eserin tekrar aslına çevirisi
- Yazarın Türk kültürüne bakışı
- Çevrilen Masalların genel özellikleri
- Kültürel öğelerin aktarımı

1. Giriş

Türk kültürü ve Osmanlı saray hayatı batılı yazar, düşünür, entelektüel ve siyasetçilerinin her zaman ilgisini çekmiştir. Bu alanda farklı amaçlara yönelik, çok çeşitli konularda kaleme alınmış eserler mevcuttur. *“Masallarla içerisinde geliştiği toplumlar arasında doğrudan bir ilişki var mıdır? Bu sorunun cevabı “vardır” şeklindedir ve masallar milletlerin şuurlu hazineleridir. İnsanları tanımak için nasıl çocukluğuna inilmesi gerekiyorsa, milletleri tanımak için de masal, efsane ve destan gibi türlere inmek gerekmektedir. 19. yüzyılda Batılı araştırmacılar masal araştırmalarına o kadar önem vermişlerdir ki, bilhassa mit araştırmalarının da masallar üzerinde o kadar durmuşlardır ki, ortaya çıkan sonuç masalların milletlerin varlık tasavvurunu barındıran en önemli metin olduğudur.”* (Tökel: 2008:40-41)

Sakaoğlu, Türk masallarını ilk derleyen kişi olarak Rus Türkoloğu F. Wilhem Radloff’un gösterir. Radloff 1866 ile 1907 yılları arasında Asya Türklerinden derlediği masalları on ciltlik eserinde bir araya getirmiştir (Aktaran: Arıcı; 2004: 161). Seyidoğlu, Türk masalları üzerinde derleme ve çalışmalar yapanlar arasında Ignacz Kunos, Albert Wesselski, George Jakob, Theodor Menzel ve Friedrich Gisse’nin isimlerini zikretmiştir (Aktaran: Arıcı; 2004: 161).

Fransız kadın yazar Marianne-Agnès Pillement de Falques 18. Yüzyıl ortalarında Osmanlı sarayında genç kızların eğitiminde kullanıldığı belirtilen üç masalı “Contes du Serrail, Traduits du Turc” (Türkçeden Tercüme Edilmiş Saray Masalları) başlığıyla Fransa’da yayınlamıştır. Bu eserde geçen masalların günümüz okurlarına kazandırılması gerekir.

Güney (2009: İİ) kaleme aldığı eserin giriş kısmında masallarımız ile ilgili şu ifadeler yer verir: *“Bizim de bir masal dünyamız var; uçsuz, bucaksız bir dünya bu! Kel Oğlan’ı da içine alır, Köroğlu’nu da; peri kızını da içine alır;*

dev anasını da; seni de içine alır beni de gene de bir fındık kabuğuna sığar, yedi dünyaya sığmaz.(...) Vay ne masallar, ne masallar var orada; makas kesmedik, iğne batmadık masallar! Oturup bunları dinlemekle kalkıp şu dünyayı dolaşmak bir bence... Öyle ya, masal deyip geçmeyin; kökleri vardır geçmişte, dayanır durur dağ gibi... Dalları var üstümüzde; yeşerir gider bağ gibi... Ama anlatılacağı gibi anlatılırsa... Zira asıl tadı anlatılışındadır bunların; hele masal ağzıyla iki tekerleyip bir yuvarlamasını bilen masal ustalarından dinlenirse tadına doyum olmaz doğrusu.” Gerçekten de masallarımız kökleri geçmişimize dayanan uçsuz bucaksız bir dünyadır. Masallarımızı geçmişten bugüne, bugünden geleceğe günümüz nesline ve gelecek kuşaklara aktarmak önemli bir görevdir. Bu bilinçle tarihin sayfalarında gizli masalları, değil aslından, çevirisinden dahi olsa okura hatırlatmanın faydalı olacağı düşünölmektedir.

Masallar sosyal hayatın bir paçası olarak görölmelidir. Çocukluk çağından başlayarak, insan hayatının her evresinde masalları bir yerlere koymak mümkündür. Özellikle çocukların eğitim hayatında masalların önemli işlevleri vardır. Gültekin’e (2012:72) göre; *çocuk edebiyatı metinleri çocukların ahlâkî yönden yetiştirilmesinde ve onların toplumsal değerleri içselleştirmelerinde önemli bir araç görevi görür. Ancak ahlâkî değerlerin çocuklara doğrudan verilmesi anlamlı bir süreci ifade etmez. Bunun yerine edebî eserlerde, kısa öykülerde, masallarda ve şiirlerde öğrencinin kazanması istenilen iletiler, anahtar kavramlar yoluyla yerleştirilmeli ya da çocuğun çıkarabileceği şekilde örtük verilmelidir.* Çocuk eğitiminde masallar yoluyla toplumsal değerler yanında evrensel insani değerler de verilir. Çocuğa sunulan masalların onların hayal dünyasına dokunacak nitelikte olması, zihinlerinde anlamlandırarak içeriklerin verilmesi, kendilerinin çıkarımları da yapabileceği yapıda sunulması gerekmektedir.

Şahin’in (2011:89-90) Küçükyaıcı, 2010; Yavuz, 2002; Gökşen, 1980; Boratav, 1992; Vygotsky, 1998; Güteryüz, 2006; Yüksel, 2010; Engünün, 1985; Arıcı, 2008; Piaget, 1976; Yalçın ve Aytaş, 2003; Erikson, 1980; Gökşen 2009; Katircioğlu, 1991ve Eyüpoğlu, 1987’den aktardıklarından hareketle masalların çocuk gelişimine ve eğitimine olumlu etkilerini şu genel başlıklar altında toplayabiliriz:

- Zihinsel gelişim
- Duygusal gelişim
- Ana dil gelişimine katkı
- İnsan tip ve karakterlerini tanımada çocuğa yardımcı olma
- Anlatım sırasında çocukla iletişim kurabilme
- Kendini keşfetme
- Yaratıcı düşünce geliştirme
- Sosyalleşme
- Olgu ve olaylara farklı açılardan bakabilmeyi öğrenme
- Gerçekle hayal ürünü olan arasında mukayese yapabilme
- Ruh dünyasını geliştirme
- Hayata umutla bakma
- Ahlâkî gelişim(Adalet, dürüstlük, hak, hukuk, sabırlı olma, dostluk, karşılıklı saygı, sevgi, bağışlayıcı olma, paylaşmanın önemi, kıskançlığın kötü sonuçları vb.)
- Karşılaşılan problemlerle mücadele ederek hayata hazırlama
- İçinden çıktığı anıma ve sağlıklı cinsiyet algısı kazandırma

Bu çalışmada daha önce ifade edilen üç masalın Fransızcaya çevirisi inceleneyecektir. Masalların hangi eserlerden çevrildiği tespit edilememiştir. Eserin sözlü anlatıları kaleme alarak oluşturulmuş olabileceği de kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle eserin orijinali ile karşılaştırma yapma imkânı bulunmamaktadır.

Eserin tarafımızdan Türkçeye yeniden bir çevirisi yapılmıştır. Çevirilerin daha sonra yayınlanması düşünülmektedir. Bu araştırma bizler tarafından yapılan çeviri çalışması üzerinden yürütülmüştür. Uygulanan çeviri stratejileri örneklerle ele alınmıştır. Özellikle günümüz Fransızcasından farklı harf, kelime ve ifadelerin çözümlenmesinde karşılaşılan güçlüklerle değinilmiştir. Bu tür sorunların çeviri bağlamında çözümlenmesi konusunda nasıl bir yol izlendiğine dair örnekler verilmiştir.

Çeviri ve çevirmenlik kültüründe çok özel durumlar ve şartlar hariç çeviri bir eserin tekrar aslına çevrilmesi gibi bir çalışma söz konusu olmaz. Çeviri bir eserin tekrar orijinal diline çevirisi genelde akademik eleştiriler çerçevesinde ya-

pılır. Bazen eğitim ortamında doğru/yanlış, olumlu/olumsuz, eksik/fazla gibi çeşitli bakış açılırlarıyla yahut kullandığı çeviri stratejilerini ortaya koymak adına bu tür bir yola başvurulabilir. Ancak eserin orijinal dilindeki kaynak bulunamadığı durumlarda farklı amaçlar doğrultusunda tekrar orijinal dile çevirisinin yapılması, ilgili alana katkı yapması bakımından gerekli olduğu düşünölmektedir. Çalışmaya konu eserin kitabın basım tarihi göz önüne alındığında Osmanlı Türkçesi formunda, Arapça karakterlerle kaleme alınmış olduğu gerçeği karşımıza çıkar. Bu eserin orijinaline ulaşma imkânımız olmuş olsaydı bile, günümüz okurlarına bu masalları kazandırmanın tek yolu Latince karakterlerle ve bugünün Türkçesi ile çözümlemesinin ve transkripsiyonunun yapılması gerekirdi. O halde yapılan bu çalışma ile kendi kültürümüze mâl olduğu düşünölen bu eserin öz kültüründe tekrar yer bulabilme şansı doğacaktır.

2. Marianne-Agnès Pillement de Falques

Marianne-Agnès Pillement de Falques, 1720’de Fransa’nın Avignon kentinde dünyaya gelmiş, dönemin aşırılığına karşı olan görüşleri sebebiyle, önce Fransa’dan İngiltere’ye sürölmüş daha sonra da dinden çıkartılmış, doğduğu bölge sebebiyle La Vaucluse lakabı ile anılan, 18 yüzyıl Fransız edebiyatının önemli kadın yazarlarındanr.

Sürgün edildiği İngiltere’de çalışmalarına devam eden yazar, oryantalizm akımı dahilinde, *Contes du serrail, traduits du turc dışında, Abbassaï, histoire orientale (Abbasi, Doğu Tarihi)*, ve *İngilizce olarak kaleme aldığı The Vizirs: Or The Enchanted Labyrinth : An Oriental Tale (Vezirler: Büyöülü Labirent: Bir Doğu Masalı)* gibi eserleri ortaya çıkarmış ve telif eserler meydana getirmiştir.

1759 yılında kaleme aldığı *l’Histoire de Madame de Pompadour eserinde* -Voltaire’in de yardımı ve ısrarıyla- Fransız yönetimini ağır bir şekilde eleştirmiş, daha sonra kitabı İngilizce’ye de çevirip yayımlamıştr. Bu kitap, yayımlandığı dönemde, 15. Louis’in sarayında hüküm süren çürümüşlüğu gözler önüne sermesi ve kralın favori metresini yerden yere vurması sebebiyle büyük ses getirmiştir. Eserdeki çok sert eleştirileri sebebiyle ülkesine bir daha geri dönmesi olanağını tamamen kaybetmiştr. Oryantalist eserlerinde ise, katı bir oryantalist olduğunu göstermiştr. Doğu dünyasının yaşamını egzotik ve aşağı görmekte, Doğulu

yazarları ise önemsiz konular dışında bir şeye odaklanamamak ile suçlamakta, doğulu milletlerden, aralarında bir fark görmeksizin bazen Türk bazen de Arap olarak bahsetmektedir. La Fontaine'in bize hitap etmeyen şeyler kötü olmak zorunda değildirler minvalindeki atıfını da kabul etmemektedir.

Kitabın önsözünde, “bu masallar kocalarının haremelerinde hiçbir iş yapmadan gününü geçiren Türk kadınlarının pek hoşuna gider, ancak hayatın hızlı akışına kapılmış biz Fransız kadınları böyle boş meselelere ayıracak zamanı pek bulamaz,” gibi cümlelere yer vermektedir. Masallara dair tek kıymetli özelliğın, Osmanlı sultanının sarayından gelmeleri olduğunu söylemişse de, -bu aslında Osmanlı sarayına dair bir övgü değil- Doğu'nun en önemli kültür merkezi bile böyle önemsiz eserlerle doludur manası içeren bir başka aşığılamadır.

3. Contes du Serrail, 1753 - Saray Masalları

Marianne-Agnès Pillement de Falques'ın 1753 yılında kaleme aldığı, *Contes du Serrail, Traduits du Turc* adlı eserin içerisinde üç adet farklı masal bulunmaktadır. Bunlar sırasıyla şöyledir;

- * Küçük ile Lanetli Dev (*Cutchuc ou le géant puni*)
- * Dürbülür ile İyi Kalpli Aslan (*Durboulour ou la bonne lionne*)
- * Fazlullah ve Ebu Hasan'ın Hikâyesi (*Histoire de Fazlillah, D'Ebu-Hassen*)

3.1. Küçük ile Lanetli Dev

Küçük ile Lanetli Dev (*Cutchuc ou le géant puni*) isimli masalda; ailesi ölen ve babalarının bir arkadaşının yanında yaşamaya mecbur kalan Küçük isimli bir çocuk ile ağabeyi Mevlüt Hazine aramak için yola çıkmışlar.

Küçük, yolculuğunun başında, kötü huylu ağabeyinden eziyet çekmektedir ancak onun her derdine ve sıkıntısına katlanmaktadır. Ağabeyi ile yolda Dev ile karşılaşır ve biraz da korkularından evine misafir olmayı kabul etmişler. Dev'in misafirperverliğinden şüphelenen Küçük, gece uyumak yerine gizlice Dev'in onları yeme niyetine kulak misafiri olmuş ve Dev'in sarhoş olup sızmasını fırsat bilerek, Dev'in kızlarını ve karısını öldürüp, ağabeyiyle birlikte evden kaçmışlar.

Bu sırada Dev'in kendi topraklarından çıkamadığını zira Periler tarafından lanetlendiğini de öğrenmişler. Kaçış yolu sırasında kardeşler Sultan ile karşılaşmışlar. Sultan'ın himayesine girdikten sonra Küçük, Sultan'a Dev'in mücevherini çalabileceğini böylece topraklarını büyütebileceğini söylemiş.

Geceleyin Dev'in evine sızan Küçük, elmasın saklı olduğu odanın anahtarına sahip olan hizmetçiyi öldürüp, elması çalıp kaleyi terk etmiş.

Bir sonraki görevi ise, Dev'in kalesinde, altın bir kafesin içinde hapis tutulan Prensese'i kurtarıp Sultan'a getirmekmiş. Yine türlü badireler atlatarak bu görevi de başaran Küçük, Prensese'i de yanına alarak dönüş yolunu tutmuş. Ancak Prensese, Sultan'a gitmek istemediğini, Küçük'e âşık olduğunu ve onunla birlikte kaçmak istediğini söylemiş. Küçük ise, kendisine çok sevdiği Sultan'a ihanet edemeyeceğini, görevini yerine getirmesi gerektiğini söylemiş ve kızı Sultan'a götürmüş.

Sultan'ın Prensese'le evlendiği esnada, Dev'i yakalayıp saraya getiren Küçük, Sultan'ın içinde Prensese'in kapalı olduğu kafesi açma fırsatı olmadan onun tüm dikkatini bu olaya yoğunlaştırmasını sağlamış. Dev'i sultanın esiri yapmıştır. Sultan bu sırada hastalanmış, sadakati sebebiyle Küçük'ü ödüllendirilerek tahta varis etmiştir. Sultan ölünce de hükümdar olmuş. Ölen Sultanın vasiyeti üzerine Prensese ile evlenip mutlu bir hayat sürmüşler.

3.2. Dürbulur İle İyi Kalpli Aslan

Dürbulur İle İyi Kalpli Aslan (*Durboulour ou la bonne lionne*) başlıklı masalda; üç şehzade babaları tarafından tahta kimin geçeceğini belirleyecek bir yarışmaya tabi tutulurlar. Mücevherle kaplı, altın bir kuş tüyünü bulan Dürbulur, bunu babasına verir ve bunun üzerine Sultan oğullarına bu kuşu bulup getirene tahtını vereceğini söyler. Bunun üzerine üç kardeş, ayrı ayrı yola düşerler.

Bir çeşmede üç ayrılan bir yola gelirler. Bu yollardan birine gidenin boğulacağı, diğerini gidenin yanacağı ve ortadaki yola gidenin ise geri dönemeyeceği çeşme üzerinde yazılıdır. Çöp çekerek Dürbulur'u geri dönülemeyen yola gönderen kardeşler, kendi yollarına gitmektense çeşmenin yanında aylaklık etmeye karar verirler.

Yolculuğu sırasında Dürbulur, çok başlı bir yılandan bir aslanı kurtarır ve onunla birlikte yoluna devam eder. Aslan hayatını borçlu olduğundan dolayı Dürbulur'a sadakat yemini eder. Kuşu sorduğunda ise Aslan kuşun çok uzaklardaki bir dağın ardında yaşadığını, nasıl bulunacağına dair bilen kişiye kendisini götürebileceğini söyler.

Bu kişi çorak bir tepede yaşayan bir peridir ve pek çok iltifat ve hürmet sonrasında Dürbulur'a yardım etmeyi kabul eder. Onu ablasının yanına yollar. Ablası da kuşun kaldığı saraya onu götürmesi için oğlunu görevlendirir.

Kuş, pek çok muhafız tarafından korunan bir sarayda, altın bir kafes içerisinde tutulmaktadır ve pek çok koruyucu büyü ile tutsak edilmiştir. Bunların nasıl çözüleceğine, tuzakların nasıl aşılacağına dair her türlü bilgiyi alır. Ayrıca Peri kendisine büyülü bir yüzük verir.

Ancak saraya girdiğinde ağaçlardan birinden meyve almaya çalışırken, ağaçlar dile gelirler ve bağırıma başlarlar. Bunun üzerine muhafızlar uyanır ve Dürbulur'u yakalarlar. Şehzade'ye bir anlaşma sunarlar. Eğer altın öğüten Dev'in elinden Hz. Süleyman'ın Kılıcı'nı alıp getirmeyi başarırsa, ona Kuş'u vereceklerini söylerler. Şehzade de bu anlaşmayı kabul eder.

Şehzade bu Dev'in de eline düşüp, bu sefer Dev'in körlüğüne çare olacak bir eşyayı almak konusunda anlaşma yapmak zorunda kalır. Madşin Sultan'a ait bir gömleği getirirse, Dev ona kılıcı vereceğini söyler. Dürbulur, Peri'nin kendisine verdiği büyülü yüzüğü kullanır ve ortaya uçan, harika bir gemi çıkar. Bu gemiyle Madşin Sultan'ın babasının ülkesine gider. Burada muhtelif uğraşlar sonunda kızı kaçıır ve kızla birlikte Aslan'ın yanına döner.

Kızın gömleğini Dev'e verir ve Hz. Süleyman'ın Kılıcı'nı alır. Kılıçla birlikte saraya gider buradaki muhafızlardan kafesteki Kuş'u teslim alır. Aslan'ı yavrularının yanına bıraktıktan sonra, ağabeylerinin yanına döner. Onlar da Dürbulur'u bir kuyuya atıp, Kuş'u çalar, kızı da yanlarına alırlar ve babalarının huzuruna çıkarlar. Dürbulur yaptıkları herşeyi sahiplenirler, ancak kuyudan kurtulup geri dönen Dürbulur, kardeşlerinin yalanlarını bir bir ortaya döndükten sonra babasının varisi olma hakkını kazanır.

Yarışma sırasında, birbirlerini öldürmeye çalışmak da dâhil olmak üzere her yolu deneyen şehzadeler arasından sadece Dürbülür, olağanüstü varlıklarla yaptığı dostluklar sayesinde hayatta kalmayı başarır.

3.3. Fazlullah ve Ebu Hasan'ın Hikâyesi

Fazlullah ve Ebu Hasan'ın Hikâyesi (*Histoire de Fazlillah, D'Ebu-Hassen*) başlıklı son masalda; Mezopotamya valisi bir oğlunun olması için her türlü yolu dener. Müminlere sadakalar verir ve Allah'a durmadan dua eder. Tüm bu çabaları sonuç ve nihayetinde çok güzel bir oğul sahibi olur.

Fazlullah ismini verdiği oğul on beş yaşına bastığında, oğlunu evlendirmenin vaktinin geldiğine karar verir. Dünyanın dört bir yanına oğlunu evlendireceğine dair haberler yollar. Ancak Fazlullah, dünyaya dair hiç bir bilgisi olmadığı öne sürer ve Bağdat'ı gezip görmeden evlenmeyeceğini babasına söyler.

Bağdat yolunda kervan saldırıya uğrar ve Fazlullah haramiler tarafından kaçırlır. Haramilerin elindeki tutsaklığından bir kadın yardımı ile kurtulur ve tek başına Bağdat yollarına düşer.

Açlıktan ve yorgunluktan bitap düşmüş bir halde Bağdat'a ulaşır ve muhteşem bir sarayın önünde müminlerden yardım diler. Saraydan bir kız ona yardım eder ve Fazlullah kıza ilk görüşte âşık olur. Kızın isminin Dirhem olduğunu öğrenir ve babasının kendisi evlendirmeyi planladığı kızlardan biri olduğunu hatırlar ve hayıflanır.

Bağdat sokaklarında dolanırken, kendisini haramilerden kurtaran kadın Bereket'i, yere yığılmış bir halde bulur ve ona yardım etmeye karar verir. Kadına yardım etmesi için yine Dirhem'in evinin önüne gidip yalvarır. Dirhem de yardım etmesi için kölelerini yollar. Fazlullah pazar yerlerinde dolanırken, köleler daha iyi bakabilmek için Bereket'i saraya götürürler. Fazlullah geri dönüp kimseyi bulamayınca Bereket'i haramilerin gelip aldığını zanneder ve mezarlıkta geceler. Burada bir genç tarafından, boğazına bıçak dayanılarak kaçırlır.

Kendisini kaçıran kişi, Nehrevan valisinin oğul Ebu Hassan'dır. Ebu Hassan babasının ölümü ile birlikte yeni vali olmuş, Sultan'ı ziyarete gelmiş ve burada Sultan'ın kızına âşık olmuştur. Prenses'i kaçırmaya çalışırken yakalanmış ve

ceza olarak kız ile birlikte sarayın balkonundan dicle nehrine elleri kolları bağlı bir şekilde atılmışlardır. Kendini zar zor kurtaran Ebu Hassan, prensesin ölümü üzerine Sultan'dan intikam almaya yemin eder ve geceleri Bağdat'da cinayetler işlemeye başlar. İntikam almasına yardım ederse, Fazlullah'ın dertlerini çözeceğini söyler.

Gece cinayetlerin sorumlusunu arayan muhafızlar ikiliyi bulur ve Ebu Hassan'ı öldüresiye döverler. Fazlullah da Kadı tarafından tutuklanır. Fazlullah kim olduğunu, ne amaçladığını açıkça Kadı'ya anlatır. Kadı bunların hiçbirine inanmaz ve ama inanmış görünerek, bu çulsuzu Dirhem ile evlendirerek Dirhem'in babasına olan gazesini tatmin etmeye karar verir.

Fazlullah'ı zengince giydirerek Dirhem ve babası ile tanıştırır ve evliliklerine yardımcı olur. Âşıkların evlendikleri günün ertesinde ise, Fazlullah'ın aslında bir çulsuz olduğuna dair bir mektup ve Bağdat'a geldiğinde üzerinde bulunan paçavraları gönderir.

Kız herşeyerağmen Fazlullah'ı sevdiğini söyler ve birlikte Mezopotamya'ya dönerler ve mutlu bir hayat sürerler.

4. Karşılaşılan Zorluklar

Çeviri çalışması esnasında, karşılaşılan zorluklardan ilki, “s” harflerinin “f” şeklinde yazılması sebebiyle oluşan ortografik bir zorluktu. İkinci ise, fiil çekimlerinin ve noktalama işaretleri kullanımının daha farklı olmasından kaynaklanan dilbilgisi seviyesindeki zorluktu. Kitap eski olmasına rağmen kelime anlamı noktasında bir zorluk yaşanmamıştır.

Çeviri Çalışmasından Örnekler

1. Örnek: Fr- Cutchuc encore plus maltraité que son frère, soutenoit ses peines avec fermeté: il consolait, il encourageoit même son frère (nommé Meiloue).

Tr- Ağabeyinden daha da kötü muamele gören Küçük, bunlara da sesini çıkartmazmış. Ağabeyi Mevlüt'ü de teselli eder, onu cesaretlendirirmiş.

2. Örnek: Fr- Ils se nommoient Gulbidar, Scanderbi et Durboulour.

Tr- İsimleri de Glbidar, İskenderbey ve Dürbulur imiş.

3. rnek: Fr- Cependant Fazlillah, s'assit sur une pierre, et se rappella que son père lui avoit nommé Diirame dans le nombre des filles qu'il lui avoit proposées.

Tr- Bu sırada Fazlullah bir taşa oturmuş ve babasının teklif ettiği kızlar arasında Dirhem'in de isminin olduğunu hatırlamış.

4. rnek: Fr- ..., il la salua profondément, et lui dit: Vie longue et santé á vous, ma respectable Dame.

Tr- ... hrmet ile selam vermiş ve şyle demiş: "Allah uzun mr ve sağlık versin, saygıdeğer hanım."

5. rnek: Fr- J'ai l'honneur de vous prsenter, madame, un Essai de Contes Turcs, et le plaisir de satisfaire par cette attention le gout que vous avez toujours tmoign pour ce genre d'amusement.

Tr- Türk masallarından oluşan bir denemeyi şahsınıza sunma ve bu tarz bir eğlence için gösterdiğiniz ilgi ve alakayı tatmin etme zevkine nail olmaktan dolayı şeref duyuyorum.

Sonuç

Masalların eğitim ğretim sürecine olumlu katkıları vardır. Bu süreçte gerek ulusal gerek uluslararası masal tür ve örnekleri kullanılmaktadır. Bizim olan, bizden olan değerlere farkındalık yaratmak önemli bir görevdir. Çalışmada kültür, dilbilim ve eviribilim bağlamında değerlendirmeler yapılmıştır. Masallarımızın geçmişten bugüne ve bugünden gelecek nesillere aktarılması bağlamında eviri eserlerden de yararlanılabileceği konusunda örnek olabilecek nitelikte bir çalışma hazırlanmaya çalışılmıştır. Tarihten günümüze kültürlerin kendi miraslarını taşıyan edebi eserlerin diğer dillere çevrilmesi kültürlerarası etkileşimi üst seviyelere çıkarmada önemli rol oynar. Toplumların kendini ifade ediş biçimlerini, kavramları algılama tarzlarını en etkin şekilde görmemizi sağlayan kaynak dil ve onunla üretilmiş eserlerdir. Bu bağlamda bir toplumun dilini anlamak, o toplumun kültürüne dair pek çok şeyin öğrenilmesini sağlayacaktır. Batılıların

kültürümüze bakışı konusunda bilgilenmemiz, kendi değerlerimiz konusunda farkındalığımızı arttıracak nitelik taşır. Eserin Türkçeye yeniden yapılan çevirisi ile saray kültüründe anlatılan masalara batılı gözüyle nasıl bakıldığına ilişkin görüşlere de yer verilmiştir.

Kaynakça

- ARICI, Ali Fuat (2004). *Tür Özellikleri ve Tarihlerine göre Türk ve Dünya Masalları*, A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, 26. Sayı, s.159-169, Erzurum.
- De FALQUES, Marianne-Agnès Pillement (1753). *Contes du Serrail - Traduits du Turc*, La Haye
- GÜLTEKİN, İbrahim (2012). *Çocuğa Görelik Açısından “Mesnevi”den Seçme Hikâyeler” Başlıklı Kitaplara Eleştirel Bir Bakış*, *Mevlânâ Araştırmaları 4*, Editör; Adnan Karaismailoğlu, Akçağ yayınları, Ankara.
- GÜNEY, Eflâtun Cem (2009). *Masallar*, Millî Eğitim Bakanlığı yayınları, Ankara.
- ŞAHİN, Mustafa (2011). *Masalların Çocuk Gelişimine Etkilerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi*, Milli Folklor, 89. Sayı, s. 208-220, Ankara.
- TÖKEL, Dursun Ali (2008). *Bana Masalını Söyle Sana Kim Olduğunu Söyleyeyim*, Buruciye Dergisi, Bahar 2008, S.2, s. 40-44. Sivas.